

Dominik Masełbas
Uniwersytet Warszawski

Polityka zagraniczna Polski względem wybranych państw Zatoki Perskiej w XXI wieku

Abstrakt

W artykule dokonano analizy polskiej polityki zagranicznej w XXI wieku w odniesieniu do trzech państw Zatoki Perskiej – Bahrajnu, Kataru oraz Zjednoczonych Emiratów Arabskich. Omówiono główne działania bilateralne, a ocenę wydano na podstawie ustalonych kryteriów. W podsumowaniu, prócz wniosków badawczych, wypunktowano najważniejsze trudności we wzajemnych relacjach oraz ewentualne rozwiązania, które mogłyby doprowadzić do pogłębienia stosunków pomiędzy Polską a wymienionymi wyżej państwami.

Słowa kluczowe: Bahrajn, Katar, Polska polityka zagraniczna, Zjednoczone Emiraty Arabskie

Abstract

The article contains an analysis of Polish foreign policy in the 21st century in relation to three countries of the Persian Gulf – Bahrain, Qatar and the United Arab Emirates. It presents the main bilateral initiatives and the evaluation is based on a range of criteria. The summary contains some conclusions and mentions major difficulties in mutual relations, as well as presents possible solutions, which could positively affect the relations between Poland and the countries in question.

Keywords: Bahrain, Polish foreign policy, Qatar, United Arab Emirates

Wraz z przystąpieniem Polski do struktur Unii Europejskiej, a wcześniej również Organizacji Traktatu Północnoatlantyckiego, zmianie uległy główne kierunki i cele polskiej dyplomacji. Stworzyło to szansę na zaciśnięcie wzajemnych relacji z państwami, które dotychczas nie odgrywały znaczącej roli w polskiej polityce zagranicznej. Głównym celem niniejszej pracy jest analiza dwustronnych relacji Rzeczypospolitej Polskiej z wybranymi państwami Zatoki Perskiej – Bahrajnem, Kataru oraz Zjednoczonymi Emiratami Arabskimi, a także ocenienie poziomu zaawansowania owej współpracy w XXI wieku. W przypadku Kataru i Zjednoczonych Emiratów Arabskich uwidacznia się intensyfikacja relacji z Polską, szczególnie w sferze stosunków gospodarczych. Kontakty polsko-bahrańskie są zaś na bardzo niskim, wręcz marginalnym

poziomie, choć tutaj może nastąpić zmiana za sprawą konferencji bliskowschodniej, która odbyła się w Warszawie w 2019 roku.

W celu dokonania wartościowej ewaluacji zastosowano następujące kryteria – ranga stosunków dyplomatycznych; liczba wizyt na wysokim szczeblu; liczba i treść umów bilateralnych (tytuły umów zostały podane w pełnej formie); wartość wymiany handlowej; działalność w dziedzinach nie *stricte* politycznych jak na przykład kultura, czy edukacja. Prócz publikacji naukowych dotyczących tego przedmiotu (z czego najważniejszą jest książka *Wprowadzenie do polityki zagranicznej muzułmańskich państw Bliskiego Wschodu i Afryki Północnej* pod redakcją Marty Woźniak-Bobińskiej oraz Anny Solarz) za główne źródła posłużyły dokumenty międzyrządowe w postaci umów międzynarodowych (niezwykle pomocna okazała się baza wszystkich umów międzynarodowych zawartych przez Polskę, która znajduje się na stronie internetowej www.traktaty.ms.gov.pl) oraz dane pochodzące z oficjalnych stron internetowych polskich przedstawicielstw dyplomatycznych (Ambasady RP w Abu Zabi, Ad-Dausze oraz Kuwejcie) i instytucji takich jak Ministerstwo Spraw Zagranicznych czy Główny Urząd Statystyczny. Analizie zostały poddane również dane ze stron internetowych arabskich przedstawicielstw dyplomatycznych (Ambasady Bahrajnu w Berlinie oraz Ambasady Kataru i Zjednoczonych Emiratów Arabskich w Warszawie).

Relacje polsko-bahrańskie

Oficjalne nawiązanie stosunków dyplomatycznych pomiędzy Polską a Bahrajnem miało miejsce w 1991 roku. Jednak od samego początku relacje pomiędzy tymi państwami były na niskim poziomie intensywności, a dowody na to są dość liczne.

Przed wszystkim Polska nie posiada stałego przedstawicielstwa w Manamie. Sprawami dotyczącymi Bahrajnu zajmuje się Ambasada RP w Kuwejcie, posiadająca również akredytację w Królestwie. Bahrajn także nie posiada stałego reprezentanta w Warszawie, ponieważ Ambasada Bahrajnu w Berlinie posiada akredytację w Polsce. Brak wzajemnych ambasad jest pierwszym wyraźnym wskaźnikiem braku silnych relacji pomiędzy państwami. Co więcej, nigdy w historii relacji polsko-bahrańskich nie odbyła się wizyta głów państw, a jedyne spotkanie szefów dyplomacji miało miejsce dopiero w 2019 roku w trakcie warszawskiej konferencji bliskowschodniej. Wtedy ówczesny minister spraw zagranicznych RP, Jacek Czaputowicz, odbył spotkanie ze swo-

im bahrańskim odpowiednikiem Chalidem ibn Ahmadem Al Chalifą. W przeszłości można odnotować wizytę wiceministra spraw zagranicznych, Bogusława Zalewskiego, w Manamie w 2003 roku oraz rok później przyjazd ministra obrony narodowej Jerzego Szmajdzińskiego. Należy jednak zaznaczyć, że głównym tematem rozmów była kwestia misji stabilizacyjnej w Iraku, nie wzmocnienie wzajemnej współpracy. W 2005 roku ponownie minister Zalewski złożył wizytę w Bahrajnie w celu przeprowadzenia konsultacji politycznych. Następnie przez długie lata nie doszło do podobnych wizyt.

Pewną zmianę we wzajemnych kontaktach można zauważyć w następstwie wspomnianej już warszawskiej konferencji bliskowschodniej. Kilka miesięcy po jej zakończeniu, w czerwcu 2019 wiceminister spraw zagranicznych, Maciej Lang, spotkał się w Manamie ze swoim bahrańskim odpowiednikiem oraz szefem dyplomacji. Tematem rozmów były przede wszystkim kwestie możliwości współpracy politycznej oraz ekonomicznej, a także wspólne działanie na rzecz zwiększenia bezpieczeństwa na Bliskim Wschodzie¹. Następnie w październiku sekretarz stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji, Krzysztof Kozłowski, stanął na czele polskiej delegacji do Bahrajnu, aby wziąć udział w spotkaniu grupy roboczej dotyczącej bezpieczeństwa morskiego i lotniczego². I choć nadal liczba wizyt oraz kontaktów nie jest liczna, to w porównaniu do ubiegłych lat wzrost jest zauważalny. Niestety, ze względu na wybuch w 2020 roku globalnej pandemii spowodowanej wirusem SARS-CoV-2 trudno ocenić, czy brak kolejnych wizyt jest wynikiem rozprzestrzeniającej się na świecie choroby, czy może dowodem na porzucenie chęci wzniesienia wzajemnych relacji na wyższy poziom. Można jednak przypuszczać, że bardziej prawdopodobna jest pierwsza opcja. Dlatego warto obserwować działania polskich władz w nadchodzących latach w celu weryfikacji, czy zbliżenie z Bahrajnem jest zapowiedzią dłużej trwającego trendu, czy tylko chwilowym i krótkim działaniem o charakterze doraźnym. Ewentualnie postępujące wzajemne wizyty wysokich przedstawicieli państwowych mogą być jednym z elementów rozstrzygających.

¹ Biuro Rzecznika Prasowego MSZ, *Konsultacje w Bahrajnie z udziałem wiceministra Macieja Langa*, <https://www.gov.pl/web/dyplomacja/konsultacje-w-bahrajnie-z-udzialem-wiceministra-macieja-langa>, data odczytu 23 listopada 2020.

² Jednym z postanowień konferencji bliskowschodniej było utworzenie siedmiu grup roboczych, w których państwa biorące udział w tak zwanym Procesie Warszawskim będą dyskutować i współpracować w kilku najważniejszych obszarach na rzecz poprawy sytuacji na Bliskim Wschodzie pod względem poziomu bezpieczeństwa.

Analizując kwestię umów bilateralnych, należy na wstępie zaznaczyć, iż liczba mnoga jest tu wysoce nieuzasadniona. Polska podpisała zaledwie jedną umowę dwustronną z Bahrajnem i to w ubiegłym wieku. Jest nią *Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Państwa Bahrajnu o komunikacji lotniczej* podpisana 20 października 1998 roku w Manamie. To jedna z bardziej standardowych umów, którą rząd Polski podpisywał z wieloma państwami niezależnie od poziomu intensywności wzajemnych relacji. Również nigdy nie było regularnego pasażerskiego połączenia lotniczego na trasie Warszawa-Manama realizowanego przez narodowego przewoźnika jednego z państw (w przypadku Polski mowa tu o PLL LOT, zaś Bahrajnu o liniach Gulf Air).

Wartość wymiany handlowej pomiędzy oboma państwami znajduje się na niskim poziomie. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego za rok 2019 wartość eksportu polskich towarów do Bahrajnu wyniosła 52,7 miliony USD, zaś importu 54,2 miliony USD. W świecie handlu zagranicznego wartość wymiany bilateralnej oscylującej wokół 100 milionów USD jest niemalże marginalna. Głównymi polskimi towarami eksportowymi były pojazdy oraz urządzenia transportowe, zaś w imporcie przeważały metale nieszlachetne oraz artykuły z metali nieszlachetnych. Należy jednak podkreślić, że wartość eksportu w 2019 roku była najwyższa w okresie 2010–2019. Nie można jeszcze jednak mówić o prawidłowości, czy swego rodzaju trendzie, ponieważ zauważalna jest nieregularność polsko-bahrańskiej wymiany handlowej. Dla porównania, w 2017 roku polski eksport wyniósł 49,1 mln USD, zaś w 2018 roku 22,3 mln USD. Co więcej, nie zarejestrowano dotychczas w oficjalnych dokumentach statystycznych żadnych bahrańskich inwestycji bezpośrednich w Polsce, ani polskich w Bahrajnie³. Nie odnotowano również żadnej widocznej współpracy w dziedzinach pozapolitycznych, czy to na polu wymiany naukowej, czy współpracy kulturalnej.

Relacje polsko-katarskie

Polska nawiązała oficjalne stosunki dyplomatyczne z Katarą w 1989 roku. Od tego czasu rozpoczął się proces nawiązywania wzajemnych relacji nie tylko w sferze politycznej, ale również gospodarczej, naukowej oraz kulturalnej. W 2006 roku Polska otworzyła również stałe przedstawicielstwo w Ad-Dausze w postaci ambasady. Zaledwie dwa la-

³Ambasada RP w Kuwejcie, *Relacje dwustronne – Bahrajn*, <https://www.gov.pl/web/kuwejt/bahrajn>, data odczytu 23 listopada 2020.

ta później Katar uruchomił swoją ambasadę w Warszawie. Obie placówki funkcjonują do dziś, umożliwiając rozwój kontaktów bilateralnych.

Stosunki polsko-katarskie obfitują w spotkania na wysokim szczeblu. W 2002 roku ówczesny władca Emiratu, emir Hamad ibn Chalfa Al-Sani spotkał się w Warszawie z prezydentem Aleksandrem Kwaśniewskim. Była to pierwsza w historii wizyta głowy państwa z Zatoki Perskiej w Polsce. Do rewizyty doszło zaledwie dwa lata później w Ad-Dausze. Kolejne spotkanie miało miejsce w 2013 roku w trakcie prezydentury Bronisława Komorowskiego, który w katarskiej stolicy spotkał się z nowym władcą Kataru Tamimem ibn Hamadem Al Sanim. Emir w 2017 roku odwiedził Polskę i spotkał się w Warszawie z prezydentem Andrzejem Dudą. Dodatkowo należy zaznaczyć, że w 2008 roku z oficjalną wizytą w Katarze przebywał premier Donald Tusk, zaś w grudniu 2019 roku minister spraw zagranicznych Jacek Czaputowicz. W latach 2001–2020 doszło również do licznych wizyt i spotkań delegacji polskich w Katarze oraz katarskich w Polsce⁴.

Dotychczas Polska i Katar podpisały łącznie 7 umów bilateralnych. Pierwsza z nich *Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Państwa Kataru o komunikacji lotniczej* została podpisana 21 kwietnia 1998 roku w Warszawie. W brzmieniu ów traktat nie odbiega od wspomnianego i podpisanego później z Bahrajnem. Należy jednak zaznaczyć, że od 2012 roku katarski przewoźnik narodowy linie lotnicze Qatar Airways wykonują regularne połączenia pasażerskie na trasie Warszawa–Ad-Dauha (zawieszone przez część 2020 roku ze względu na wprowadzone restrykcje przeciwko rozprzestrzenianiu się wirusa SARS-CoV-2), zaś od 2013 roku we Wrocławiu mieści się europejskie biuro obsługi klienta katarskich linii. W 2008 roku podpisano *Umowę między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Państwa Kataru w sprawie unikania podwójnego opodatkowania i zapobiegania uchylaniu się od opodatkowania w zakresie podatków od dochodu*. Należy ona, podobnie jak umowa o komunikacji lotniczej oraz podpisana w 2011 roku *Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Państwa Kataru o współpracy w dziedzinie turystyki*, do standardowego katalogu umów międzynarodowych, niebędących wyraźnym wskaźnikiem bliskości wzajemnych relacji. Jednakże od kilku lat zauważalny

⁴ Pełne kalendarium oficjalnych wizyt dostępne jest na stronie internetowej Ambasady RP w Ad-Dausze, <https://www.gov.pl/web/katar/relacje-dwustronne>, data odczytu 23 listopada 2020.

jest wzrost liczby polskich turystów w Katarze za sprawą regularnego połączenia lotniczego oraz ofert największych polskich biur podróży (takich jak na przykład BP Itaka oraz BP Rainbow Tours), zachęcających do wypoczynku w katarskiej stolicy.

W ramach wizyty Emira Kataru w Warszawie w maju 2017 roku doszło do podpisania pliku czterech traktatów bilateralnych. To *Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Państwa Katar o zniesieniu obowiązku wizowego dla posiadaczy paszportów dyplomatycznych i specjalnych*; *Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Państwa Katar o współpracy gospodarczej*; *Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Państwa Katar o współpracy w dziedzinie kultury* oraz *Porozumienie o współpracy w dziedzinie nauk medycznych i ochrony zdrowia między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Państwa Katar*⁵. Umowy wpłynęły korzystnie na rozwój relacji polsko-katarskich i ich dalszego pogłębienia. Już w sierpniu 2017 roku Katar zniósł obowiązek wizowy dla polskich obywateli, co pchnęło również polskie firmy turystyczne do uatrakcyjnienia swojej oferty wyjazdowej.

Przełomowym momentem w rozwoju współpracy gospodarczej było podpisanie w 2009 roku umowy pomiędzy PGNiG a Qatargas w sprawie dostawy skroplonego gazu ziemnego do Polski. Zapoczątkowało to strategiczną współpracę w dziedzinie energii oraz dywersyfikacji źródeł surowców energetycznych trafiających do Polski. Porozumienie zakładało rozpoczęcie dostaw w 2016 roku na okres 20 lat w ilości 1 miliona ton rocznie. Jednak w 2017 roku podpisano umowę dodatkową w celu zwiększenia od stycznia 2018 roku ilości trafiających do terminala gazowego w Świnoujściu dostaw do 2,1 milionów ton rocznie. Wpłynęło to w sposób znaczący na podniesienie poziomu wartości polsko-katarskiego obrotu handlowego. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego wartość polskiego eksportu w 2019 roku wyniosła 102,3 mln USD, zaś importu nieco ponad 750 mln USD. Dla porównania, przed rozpoczęciem dostaw import z Kataru w 2015 roku wynosił niecałe 20 mln USD, zaś polski eksport 49,3 mln USD. W wyniku takiej działalności dane Ministerstwa Przedsiębiorczości i Technologii RP wskazują, że w 2018 roku Katar był drugim po Królestwie Arabii Saudyjskiej najważniejszym polskim partnerem handlowym z grona państw Zatoki Perskiej⁶. Co więcej, odnotowuje się istot-

⁵ W umowach z 2017 roku, w odróżnieniu do umów z lat poprzednich, zastosowano formę *Rządem Państwa Katar*, a nie jak wcześniej *Rządem Państwa Kataru*.

⁶ W 2018 roku odnotowano rekord wartości obrotu handlowego między Polską a Katar, który wyniósł ponad 994 mln USD.

ne katarskie inwestycje w Polsce, szczególnie w sektorze nieruchomości. W 2011 roku firma Qatar Holding LLC stała się właścicielem kompleksu biurowców w Warszawie o wartości 600 mln PLN (mieści się w nich siedziba Orange), zaś w 2016 roku katarska Al-Sraiya Holding Group przejęła hotel Westin w Warszawie. Była to pierwsza inwestycja grupy Al Sraiya w regionie Europy Środkowowschodniej⁷.

Współpraca w dziedzinie kultury rozwijana jest głównie za sprawą aktywności przedstawicielstw dyplomatycznych. Dzięki wsparciu Ambasady RP w Ad-Dausze doszło do organizacji koncertów polskich artystów w Katarze, na przykład Marcina Wyróstka z grupą Corazone oraz Krzysztofa Pendereckiego i Wojciecha Waleczka w Filharmonii Katarskiej. Dodatkowo w 2017 roku Polska Biblioteka Narodowa oraz Qatar Museums Authority opublikowały rozbudowane wydanie naukowe rękopisu Wacława Seweryna Rzewuskiego *O koniach wschodnich pochodzących od ras arabskich*, które zostało zaprezentowane na największych targach książki w Katarze⁸.

Widoczna jest również współpraca na tle naukowym, czego dowodem jest trwająca od 2015 roku współpraca pomiędzy Akademią Marynarki Wojennej w Gdyni i Katarską Strażą Obrony Wybrzeża. W efekcie też do Polski przybywają katarscy studenci w celu podwyższenia swoich kwalifikacji⁹. W 2017 roku we współpracy z Hamad bin Khalifa University zorganizowano wykład i wystawę poświęconą Tatarom w Polsce. Warto również nadmienić, że dzięki aktywnemu wsparciu Ambasady RP w Ad-Dausze doszło do wydania w Polsce pierwszej naukowej publikacji w pełni poświęconej Katarowi¹⁰. W przypadku Ambasady Kataru w Warszawie warto wspomnieć o wsparciu udzielonemu między innymi Kołu Naukowemu Arabistów UW działającemu przy Katedrze Arabistyki i Islamistyki UW polegającemu na objęciu wybranych wydarzeń koła patronatem honorowym ambasady.

Relacje polsko-emirackie

Podobnie jak z Katarą również w 1989 roku Polska nawiązała oficjalne stosunki ze Zjednoczonymi Emiratami Arabskimi. Już zaledwie dwa lata później oficjalnie otwarto Ambasadę RP w Abu Zabi, zaś

⁷ Ambasada RP w Ad-Dausze, *Relacje dwustronne – Katar*, <https://www.gov.pl/web/katar/relacje-dwustronne>, data odczytu 23 listopada 2020.

⁸ *Ibidem*.

⁹ *Ibidem*.

¹⁰ Mowa tu o pozycji *Państwo Katar. Gospodarka – polityka – kultura*, red. K. Górak-Sosnowska, R. Czulda, Łódź 2009.

w 2009 roku zainaugurowano działalność Ambasady ZEA w Warszawie. Stosunkowo szybkie rozpoczęcie działalności polskiego przedstawicielstwa w Emiratach świadczy o tym, że już pod koniec ubiegłego wieku polskiej dyplomacji zależało na ścisłej współpracy z owym państwem. Świadczą o tym również liczne wizyty, które odbyły się przed rokiem 2001, między innymi premiera Waldemara Pawlaka, premiera Włodzimierza Cimoszewicza oraz prezydenta Lecha Wałęsy i prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego.

W bieżącym stuleciu do Emiratów z oficjalną wizytą udały się dwie głowy polskiego państwa. W 2004 roku prezydent Kwaśniewski spotkał się między innymi z ówczesnym następcą tronu szejkiem Chalifą ibn Zajidem Al Nahajjanem, zaś w 2013 roku w Abu Zabi przebywał z oficjalną delegacją prezydent Bronisław Komorowski, poprzedzoną rok wcześniej wizytą premiera Donalda Tuska, który spotkał się między innymi z władcą Dubaju. W 2014 roku Polska gościła szefa emirackiej dyplomacji, zaś rok później emira Dubaju, będącego również premierem kraju.

Spośród trzech omawianych państw Zatoki Perskiej, to z Emiratami Polska posiada najwięcej umów bilateralnych. Pierwsze dwie *Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Zjednoczonych Emiratów Arabskich w sprawie popierania i ochrony inwestycji* oraz *Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Zjednoczonych Emiratów Arabskich w sprawie unikania podwójnego opodatkowania i zapobiegania uchylaniu się od opodatkowania w zakresie podatków od dochodu i majątku* zostały podpisane w Abu Zabi 31 stycznia 1993 roku. Następny plik umów pochodzi z roku 1994 – *Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Zjednoczonych Emiratów Arabskich w celu ustanowienia komunikacji lotniczej pomiędzy i poza ich odnośnymi terytoriami*, a także *Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Zjednoczonych Emiratów Arabskich o współpracy w dziedzinie informacji, kultury i nauki*. W tym miejscu warto zaznaczyć, że podobne umowy zostały zawarte z Katarą, jednak w przypadku Emiratów nastąpiło to zdecydowanie wcześniej. Stanowi to niewątpliwie dowód na to, że ZEA jako pierwsze znalazły się w orbicie zainteresowań polskiej dyplomacji, w porównaniu do dwóch poprzednio omawianych państw.

W XXI wieku kolejny plik umów pojawił się dopiero w 2012 roku, kiedy podpisano *Umowę między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Zjednoczonych Emiratów Arabskich o zniesieniu obowiązku wizowego dla posiadaczy paszportów dyplomatycznych* oraz *Umowę między*

Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Zjednoczonych Emiratów Arabskich o współpracy gospodarczej. W 2015 roku Polacy zostali zwolnieni z obowiązku wizowego przy wjeździe na krótki okres do Zjednoczonych Emiratów Arabskich. Fakt ten oraz uruchomienie od 2013 roku regularnego połączenia lotniczego na trasie Warszawa-Dubaj wykonywanego przez linie lotnicze Emirates wpłynął korzystnie na rozwój ruchu turystycznego oraz wzajemnej współpracy gospodarczej. Należy też nadmienić, że w 2018 roku emirackie linie Flydubai uruchomiły połączenie na trasie Kraków-Dubaj, zaś od kilku lat czołowe polskie biura podróży regularnie czarterują samoloty między innymi linii Enter Air w celu wykonywania lotów w sezonie zimowym z różnych polskich miast do Ras al-Chajma.

W 2013 roku zawarto również protokół, który wprowadzał pewne poprawki do umowy dotyczącej unikania podwójnego opodatkowania z 1993 roku, zaś w 2015 roku podpisano *Memorandum o porozumieniu między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Zjednoczonych Emiratów Arabskich w sprawie współpracy w dziedzinie szkolnictwa wyższego i badań naukowych*. Dwie ostatnie umowy, choć zostały podpisane, to nie weszły jeszcze w życie. Pierwsza z nich, podpisana w 2015 roku, to *Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Zjednoczonych Emiratów Arabskich o współpracy w dziedzinie turystyki*, zaś *Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Zjednoczonych Emiratów Arabskich o transporcie morskim* została podpisana w listopadzie 2019 roku.

Polska od lat prowadzi z Emiratami ożywioną wymianę gospodarczą. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego za rok 2019 polski eksport wynosił 937 mln USD, zaś import emirackich produktów wynosił 182,5 mln USD¹¹. Oznacza to, że Polska cieszy się dodatnim saldem handlowym z Emiratami. Dodatkowo wartość obrotu handlowego (za rok 2019) z ZEA jest najwyższa spośród trzech analizowanych państw Zatoki Perskiej. Do głównych towarów eksportowych zaliczyć można preparaty do makijażu i pielęgnacji skóry, silniki i turbiny oraz meble. W przypadku importu dominuje nieobrobione aluminium, oleje ropy naftowej oraz aparatura do telefonii bezprzewodowej. Co więcej, odnotowuje się także wzajemne inwestycje bezpośrednie. W przypadku polskich inwestycji szacuje się, że ich skumulowana wartość w Emiratach oscyluje wokół pół miliarda USD. Wpływ na to ma działalność

¹¹ Wartość polskiego eksportu do Emiratów jest stale na wysokim poziomie. Rekord został osiągnięty w 2014 roku wraz z przekroczeniem poziomu 1 mld 127 mln USD.

takich firm, jak Arabcan Co., należąca do krakowskiego przedsiębiorstwa Canpack, firma kosmetyczna Inglot czy budowlana Librus. Za uważalne są również na rynku emirackim polskie produkty takich przedsiębiorstw jak CCC czy Comarch. Na uwagę zasługuje działalność spółki deweloperskiej w Dubaju założonej przez Kulczyk Investment House. W Emiratach mieści się też biuro Polskiej Agencji Inwestycji i Handlu. Działalność emiracka koncentruje się głównie wokół inwestycji portfelowych. W przypadku inwestycji bezpośrednich można nadmienić wykupienie terenów budowlanych w kilku polskich miastach przez dewelopera Limitless z Dubaju w 2007 roku, czy kupno fabryki łożysk i warsztatów mechanicznych we Wrocławiu przez emiracki holding Al Masaoood (Al-Masud)¹².

Również współpraca na polu naukowymi (także w sferze wymiany studentów) i kulturalnym odbywa się w sposób ciągły, także dzięki zaangażowaniu polskiej i emirackiej placówki dyplomatycznej. Polska staje się stałym uczestnikiem organizowanego w Abu Zabi Międzynarodowego Festiwalu Książki – w 2018 roku Polska została ogłoszona Gościem Honorowym Festiwalu; z tej okazji oficjalną wizytę złożył wicepremier Piotr Gliński. Ambasada RP w Abu Zabi zorganizowała między innymi Polish Gourmet Festival in the UAE oraz Emirates Music Talent Festival. Dzięki wsparciu Ambasady RP w Emiratach występowali również artyści Opery Krakowskiej¹³. W Polsce widoczna jest bardzo dobra współpraca krakowskiej arabistyki z Emiratami Szardża – sam władca przybył do Krakowa w 2019 roku w celu odebrania odznaczenia *Plus Ratio Quam Vis*, przyznanego mu przez Uniwersytet Jagielloński za zasługi na polu nauki i kultury. Dodatkowo widoczne jest emirackie wsparcie dla arabistycznych kół naukowych w Polsce. Warto wymienić tu Koło Naukowe Orientalistów UJ działające przy Instytucie Orientalistyki Uniwersytetu Jagiellońskiego, które rozpoczęło w 2019 roku współpracę z liniami Emirates¹⁴ oraz wspomniane wcześniej Koło Naukowe Arabistów UW, którego wybrane wydarzenia zostały objęte patronatem honorowym Ambasady ZEA w Warszawie.

¹² Ambasada RP w Abu Zabi, *Informator ekonomiczny*, <https://www.gov.pl/web/zea/informator-ekonomiczny>, data odczytu 23 listopada 2020.

¹³ Ambasada RP w Abu Zabi, *Kalendarium stosunków polsko-emirackich*, <https://www.gov.pl/web/zea/kalendarium-stosunkow-polsko-emirackich>, data odczytu 23 listopada 2020.

¹⁴ Koło Naukowe Orientalistów UJ, <https://www.facebook.com/orientalistci/posts/2650404955000001>, data odczytu 23 listopada 2020.

Emiracka Ambasada we współpracy z Muzeum Azji i Pacyfiku w Warszawie, krakowskim Kinem Pod Baranami oraz katowickim Kinem Światowid organizuje również cykliczny Przegląd Kina Emirackiego. Polska będzie również uczestnikiem organizowanego w Emiratach EXPO 2020. Jednak ze względu na wybuch globalnej pandemii, targi zostały przełożone na rok 2021.

Podsumowanie

W XXI wieku zauważalna jest intensyfikacja relacji pomiędzy Polską a Katarą i Zjednoczonymi Emiratami Arabskimi. Głównym polem współpracy jest strefa gospodarczo-ekonomiczna. W przypadku Kataru Polska notuje ujemny bilans handlowy. Jest to spowodowane głównie tym, że importuje duże ilości gazu ziemnego, przy jednocześnie niskim poziomie eksportu. Jednym z podstawowych celów polskich władz powinna być próba zminimalizowania ujemnego bilansu handlowego poprzez wzmocnienie polskiego eksportu do Kataru. Wpłynęłoby to pozytywnie na relacje polsko-katarskie i na ich dalsze pogłębienie.

W przypadku Zjednoczonych Emiratów Arabskich zauważalna jest ugruntowana współpraca gospodarcza ze stale utrzymującym się wysokim polskim bilansem handlowym. Jednakże problemem jest stosunkowo niska wartość emirackiego importu oraz, co ważniejsze, dość skromne, biorąc pod uwagę siłę emirackiej gospodarki, inwestycje bezpośrednie dokonywane przez ZEA w Polsce. Polska dyplomacja powinna położyć większy nacisk na promocję Polski jako atrakcyjnego środowiska dla emirackich inwestycji. Zaciśnięcie bilateralnej współpracy gospodarczej, rozwinęłoby relacje polsko-emirackie. Warto również wspomnieć o tym, że w 2019 roku PGNiG oraz Ras Al Khaimah Petroleum Authority & RAK Gas LLC podpisały umowę na poszukiwanie i wydobywanie węglowodorów, co korzystnie wpłynie na rozwój stosunków gospodarczych między państwami.

Bahrajn przez lata był za to kompletnie nieobecny na mapach polskiej dyplomacji. Trudno jest stwierdzić, czym konkretnie było to spowodowane. Ze względu na to, iż od roku 2019 upłynęło niewiele czasu, a rok 2020 jest dość specyficzny z powodu pandemii wirusa SARS-CoV-2, trudno określić, czy chwilowe zwiększenie kontaktów z Bahrajnem będzie trwałe. Według Indeksu Wolności Gospodarczej z 2020 roku Bahrajn jest czwartą najbardziej wolną gospodarką regionu Bliskiego Wschodu.

Jest to potencjał wart wykorzystania, dzięki ewentualnej intensyfikacji działań polskiej dyplomacji w sferze kontaktów gospodarczych.

Jednak w przypadku wszystkich trzech analizowanych państw uwiadacznia się niemal minimalna współpraca na polu politycznym, które zostało zmarginalizowane na rzecz pogłębienia relacji w sferze gospodarczej, kulturalnej oraz edukacyjnej. Za próbę polskiego politycznego otwarcia można uznać Proces Warszawski powstały w wyniku Bliskowschodniej Konferencji z 2019 roku. Jest jednak za wcześnie, aby mówić o faktycznych politycznych korzyściach, które wypłynęły z tej inicjatywy, gdyż obecnie wydaje się, że owa próba zakończyła się niepowodzeniem.

Naturalnie należy podkreślić, że niejednokrotnie w stosunkach międzynarodowych, współpraca gospodarcza przeistaczała się w udany rozwój stosunków politycznych. Biorąc jednak pod uwagę potencjał, jakim dysponują omawiane państwa Zatoki Perskiej, polskie zaangażowanie gospodarcze, choć przez ostatnie dwadzieścia lat się zwiększa, to nadal jest na niskim poziomie. Przykładowo, choć wartość polskiego eksportu do ZEA w 2019 roku wyniosła 937 mln USD, to według danych Korporacji Ubezpieczeń Kredytów Eksportowych stanowiło to zaledwie 0,4% polskiego eksportu ogółem¹⁵. Dlatego działania polskiej dyplomacji winny się skupić na większym rozwoju relacji gospodarczych z tymi państwami oraz na intensyfikacji kontaktów politycznych. Optymizmem napawa fakt, że niezależnie od ugrupowania rządzącego Polską, istnieje pewna ciągłość w podejściu do omawianego regionu pod względem współpracy ekonomicznej. Jednak dla żadnego polskiego rządu analizowane państwa nie był nigdy priorytetowe pod względem działań politycznych.

¹⁵ Korporacja Ubezpieczeń Kredytów Eksportowych, <http://www.mapa.kuke.com.pl/zjednoczone-emiraty-arabskie.html>, data odczytu 23 listopada 2020.